

Giải tỏa áp lực trung tâm, kích hoạt động lực vùng

SGGP 27/06/2025 05:25

Theo dõi Báo Sài Gòn Giải Phóng trên 

Sau sắp xếp, quy hoạch TPHCM mới đang được kỳ vọng rất cao sẽ giúp giảm tải cho khu vực trung tâm, đồng thời kích các vùng vệ tinh trở thành những cực tăng trưởng mới. Từ đó kéo theo dòng vốn đầu tư cũng được phân bổ hợp lý hơn theo lợi thế từng khu vực, “vùng ven” không còn giữ vai trò phụ thuộc hay hỗ trợ đơn thuần cho trung tâm, mà từng bước trở thành những cực tăng trưởng độc lập, chủ động và có sức lan tỏa.

Một trong những nghịch lý phổ biến của các siêu đô thị hiện đại là càng phát triển, khu vực trung tâm càng trở nên quá tải. Đây không chỉ là bài toán riêng lẻ, mà là mẫu số chung của nhiều đại đô thị ở Đông Nam Á như Bangkok, Jakarta, Manila. Tại Việt Nam, TPHCM cũng đang gặp phải tình trạng này.

Qua nhiều thập niên phát triển với tốc độ cao, TPHCM đã vươn lên trở thành trung tâm kinh tế lớn nhất cả nước, giữ vai trò đầu tàu tăng trưởng. Tuy nhiên, chính sự phát triển nhanh và dồn nén ấy kéo theo không ít hệ lụy.

Ngược lại, các địa phương giáp ranh như Bình Dương, Bà Rịa - Vũng Tàu dù sở hữu nhiều lợi thế về quỹ đất, vị trí chiến lược và hạ tầng đang phát triển lại chưa được tích hợp hiệu quả vào một quy hoạch vùng tổng thể, dẫn đến tình trạng phát triển manh mún, thiếu gắn kết và không tạo được động lực lan tỏa chung cho toàn khu vực. Chính vì vậy, việc hợp nhất TPHCM, tỉnh Bình Dương và Bà Rịa - Vũng Tàu là cơ hội để tái cấu trúc toàn diện không gian đô thị, định hình một hệ sinh thái đa cực, tích hợp, liên kết, đủ khả năng cạnh tranh trên quy mô khu vực và toàn cầu.

Quan trọng hơn, mô hình này còn mang kỳ vọng giải phóng áp lực cho khu vực trung tâm, đồng thời kích hoạt các vùng ngoại vi trở thành những cực tăng trưởng mới, phát triển hài hòa và bền vững trong một tổng thể thống nhất. Thay vì tiếp tục dồn nén mọi chức năng vào một trung tâm quá tải, mô hình TPHCM mở rộng cho phép phân bổ lại dân cư, dòng vốn và các chức năng đô thị một cách hợp lý, dựa trên lợi thế của từng địa phương.

Trên cơ sở đó, hình thành cấu trúc “4 vùng - 2 trục - 1 hệ sinh thái liên kết”: TPHCM giữ vai trò trung tâm tài chính, dịch vụ cao cấp và đổi mới sáng tạo; Bình Dương đảm nhiệm chức năng vùng công nghiệp, logistics, đóng vai trò là đầu tàu sản xuất, chế biến và hạ tầng hậu cần phía Bắc; Bà Rịa - Vũng Tàu phát triển thành vùng cảng biển, du lịch, là cửa ngõ giao thương quốc tế

và trung tâm nghỉ dưỡng ven biển; trong khi các khu vực ven và ngoại vi đảm nhiệm vai trò vùng sinh thái nông nghiệp công nghệ cao, kết hợp bảo tồn môi trường với sản xuất xanh.

Các vùng chức năng này được kết nối hiệu quả thông qua hai trục phát triển chủ đạo: trục Đông - Tây gắn kết các đô thị công nghiệp nội vùng và trục Bắc - Nam liên kết chuỗi cảng biển, logistics và công nghệ cao, tạo nên một hệ sinh thái phát triển liên kết, linh hoạt và bền vững cho toàn vùng TPHCM mở rộng. Việc phân vai chức năng theo mô hình đô thị đa cực không chỉ góp phần giải tỏa áp lực cho khu vực trung tâm TPHCM, mà còn mở ra cơ hội hình thành các cực tăng trưởng mới ở vùng ven.

Thay vì phải di chuyển vào trung tâm để làm việc, học tập hay tiếp cận dịch vụ, người dân có thể sinh sống và phát triển sự nghiệp ngay tại địa phương mình nhờ hệ thống hạ tầng đồng bộ và sự phân bổ hợp lý các hoạt động kinh tế - xã hội. Mỗi cực đô thị được quy hoạch dựa trên lợi thế sẵn có về vị trí, nguồn lực và kết nối, từ đó tạo nên một cấu trúc phát triển đa trung tâm, lan tỏa và bền vững cho toàn vùng.

Cùng với đó, dòng vốn đầu tư cũng sẽ được tái cơ cấu một cách chiến lược. Những ngành cần diện tích lớn, chi phí hạ tầng thấp như công nghiệp, logistics sẽ ưu tiên phát triển tại Bình Dương và Bà Rịa - Vũng Tàu. Trong khi đó, các lĩnh vực có giá trị gia tăng cao như công nghệ, tài chính, đổi mới sáng tạo sẽ tiếp tục được tập trung tại TP Thủ Đức và vùng lõi TPHCM.

Đặc biệt, khi các dự án được quy hoạch một cách thống nhất và gắn kết theo trục phát triển cùng lợi thế từng vùng, hiệu quả đầu tư được nâng cao và tạo ra sức lan tỏa mạnh mẽ trong toàn bộ không gian kinh tế vùng. Việc phân bổ hợp lý các ngành, lĩnh vực và hạ tầng chiến lược giúp giảm áp lực cho trung tâm, đồng thời kích hoạt các cực tăng trưởng mới, thúc đẩy dòng vốn lan rộng thay vì dồn ứ vào lõi đô thị.

Khi các cực phát triển được quy hoạch đúng tầm, trao quyền phù hợp và liên kết bằng cơ chế điều phối linh hoạt, chúng sẽ không còn là “vùng ven” phụ thuộc mà trở thành các trung tâm tăng trưởng chủ động, cùng vận hành trong một mạng lưới đô thị tích hợp, tự cân bằng và thích ứng hiệu quả.

Để đạt được điều đó, cần chuyển từ tư duy địa giới hành chính sang tư duy vùng chức năng, nơi các địa phương hợp lực, chia sẻ hạ tầng và chuỗi giá trị trong một tổng thể thống nhất. Khi đó, TPHCM không chỉ mở rộng về quy mô, mà còn vươn lên thành siêu đô thị vùng, đủ sức cạnh tranh trong không gian kinh tế ASEAN và quốc tế.

TS HUỲNH THANH ĐIỀN